

174/2008

Annettu Helsingissä 25 päivänä maaliskuuta 2008

Sisäasiainministeriön asetus poliisin tiedonhankinnan järjestämisestä ja valvonnasta

Sisäasiainministeriön päätöksen mukaisesti säädetään 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) sekä poliisin hallinnosta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (110/1992) 16 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin mainittu lainkohta on laissa 69/2005:

Yleiset säännökset

1 §

Määritelmä

Poliisin tiedonhankinnalla tarkoitetaan tässä asetuksessa poliisilain 28 §:ssä (493/1995) tarkoitettua tarkkailua, teknistä tarkkailua, peitetoimintaa, valeostoa, televalvontaa, telekuuntelua ja tietolähdetoimintaa.

Tekninen tarkkailu, televalvonta ja telekuuntelu

2 §

Teknistä tarkkailua, televalvontaa ja telekuuntelua koskevat pöytäkirjat

Toimenpidettä esittäneen päällystöön kuuluvan poliisimiehen tai tutkinnanjohtajan on laadittava toiminnan päättymisen jälkeen ilman aiheetonta viivytystä pöytäkirja teknisestä tarkkailusta, televalvonnasta ja telekuuntelusta.

Pöytäkirjaan on merkittävä:

- 1) tiedonhankintamääräyksen tai -päätöksen antaja ja antopäivä;
- 2) tiedonhankinnan kohteen yksilöintitiedot;
- 3) rikos, jonka estämiseksi tai paljastamiseksi tiedonhankintaa on suoritettu tai poliisilain 31 §:n 4 momentissa säädettyä teknistä tarkkailua, 31 c §:ssä säädettyä televalvontaa tai 31 d §:ssä säädettyä telekuuntelua koskeva tilanne;
- 4) tiedonhankinnan alkamis- ja päättymisajankohta;
- 5) poliisilain 33 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekeminen tai syy sen tekemättä jättämiseen;
- 6) poliisilain 34 §:n 1 momentissa tai pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 12 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittaminen ja suorittaja sekä poliisilain 34 §:n 2 momentissa ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu aineiston käsittely;
- 7) arvio toiminnan merkityksellisyydestä rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä sekä rikoshyödyn haltuun saamisessa.

Peitetoiminta

3 §

Peitetoiminnan järjestäminen

Peitetoiminnan toteuttaa keskusrikospoliisi tai suojelupoliisi.

Keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin päällikkö määräävät yksiköissään peitetoiminnan toteuttamisesta vastaavan päällystöön kuuluvan poliisimiehen.

Peitetoimintaa suorittamaan voidaan määrätä vain sisäasiainministeriön hyväksymän koulutuksen suorittanut

poliisimies, joka on tehtävään vapaaehtoinen, henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva ja jolla on tehtävän edellyttämä poliisitoiminnan tuntemus.

4 § Peitetoiminnasta päättäminen

Peitetoiminnasta päättää keskusrikospoliisin päällikkö. Poliisilaitos tekee keskusrikospoliisin päällikölle esityksen peitetoiminnasta sen käsiteltäväksi kuuluvassa asiassa.

Suojelupoliisin päällikkö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen sen käsiteltäväksi kuuluvassa asiassa.

5 § Peitetoimintaa koskeva esitys ja suunnitelma

Peitetoimintaa koskevassa esityksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö tai henkilöryhmä riittävästi yksilöitynä;
- 3) estettävä, paljastettava tai selvitettävä rikos riittävästi yksilöitynä;
- 4) peitetoiminnan tavoite;
- 5) peitetoiminnan tarpeellisuus;
- 6) muut peitetoiminnan edellytysten arviointia varten tarvittavat tiedot.

Peitetoiminnan toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jonka tulee sisältää peitetoimintaa koskevan päätöksenteon ja peitetoiminnan toteuttamisen kannalta oleelliset ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot.

Esitystä ja suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

6 § Peitetoimintaa koskeva päätös ja pöytäkirja

Päätös peitetoiminnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) peitetoiminnan toteuttava poliisiyksikkö ja peitetoiminnan toteuttamisesta vastaava poliisimies;
- 3) tunnistetiedot peitetoiminnan suorittavista poliisimiehistä;
- 4) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö tai henkilöryhmä riittävästi yksilöitynä;
- 5) estettävä, paljastettava tai selvitettävä rikos riittävästi yksilöitynä;
- 6) peitetoiminnan tavoite;
- 7) peitetoiminnan rajoitukset ja ehdot.

Jos toimenpide ei siedä viivytystä, 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä muullakin tavalla. Päätös on kuitenkin laadittava kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Peitetoiminnan lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

Peitetoiminnan toteuttamisesta vastanneen päällystöön kuuluvan poliisimiehen on laadittava peitetoiminnan

toteuttamisesta pöytäkirja peitetoiminnan lopettamisen jälkeen ilman aiheetonta viivytystä. Pöytäkirjassa on mainittava:

- 1) peitetoimintapäätöksen tekijä ja päätöksen antopäivä;
- 2) tunnistetiedot peitetoiminnan suorittajista;
- 3) toiminnan alkamis- ja päättymisajankohta;
- 4) toiminnan keskeiset vaiheet;
- 5) asunnossa tapahtunut peitetoiminta;
- 6) tehtyjen ja käytettyjen harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen sekä valmistettujen ja käytettyjen väärrien asiakirjojen laji;
- 7) toimenpiteen esittäjän tai hänen määräämänsä päällystöön kuuluvan poliisimiehen arvio toiminnan merkityksellisyydestä.

Valeosto

7 §

Valeoston järjestäminen

Valeoston toteuttaa sisäasiainministeriön määräämä poliisilaitos, keskusrikospoliisi tai suojelupoliisi.

Sisäasiainministeriön määräämän poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin päällikkö määräävät yksiköissään valeoston toteuttamisesta vastaavan päällystöön kuuluvan poliisimiehen.

Valeostoja suorittamaan voidaan määrätä vain sisäasiainministeriön hyväksymän koulutuksen suorittanut poliisimies, joka on tehtävään vapaaehtoinen, henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva ja jolla on tehtävän edellyttämä poliisitoiminnan tuntemus.

8 §

Valeoston toteuttamista koskeva suunnitelma ja päätös

Valeoston toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jos se on tarpeen toiminnan laajuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Päätös valeoston toteuttamisesta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksen tekee 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu valeoston toteuttamisesta vastaava päällystöön kuuluva poliisimies.

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies, päätöksen antopäivä ja päätöksen sisältö;
- 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
- 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
- 4) toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.

Jos toimenpide ei siedä viivytystä, 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä muullakin tavalla. Päätös on kuitenkin laadittava kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä.

Valeoston toteuttamista koskevaa suunnitelmaa ja päätöstä valeoston toteuttamisesta on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

9 §

Valeostoa koskeva pöytäkirja

Valeoston toteuttamisesta vastanneen päällystään kuuluvan poliisimiehen on laadittava valeoston toteuttamisesta pöytäkirja toiminnan päättymisen jälkeen ilman aiheetonta viivytystä. Pöytäkirjassa on mainittava:

- 1) valeostoa koskevan päätöksen tekijä sekä valeostoa koskevan päätöksen ja valeoston toteuttamista koskevan päätöksen antopäivä;
- 2) toiminnan keskeiset vaiheet;
- 3) valeoston kohteena ollut henkilö tai henkilöryhmä;
- 4) valeoston tulos sekä poliisin haltuun saadut esineet, aineet tai muu omaisuus ja selvitys siitä, mihin toimenpiteisiin niiden suhteen on ryhdytty;
- 5) tarjottu tai käytetty vastike;
- 6) tehtyjen ja käytettyjen harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen sekä valmistettujen ja käytettyjen väärin asiakirjojen laji;
- 7) valeostosta päättäneen arvio toiminnan merkityksellisyydestä.

10 § Valeostosta päättäminen

Valeostosta päättää sisäasiainministeriön määräämän poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö taikka hänen määräämänsä päällystään kuuluva poliisimies.

Päätös valeostosta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeoston kohteena oleva henkilö tai henkilöryhmä;
- 2) valeoston kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;
- 3) estettävä, paljastettava tai selvitettävä rikos;
- 4) valeoston tarkoitus;
- 5) päätöksen voimassaoloaika;
- 6) valeoston rajoitukset ja ehdot.

Jos toimenpide ei siedä viivytystä, 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä muullakin tavalla. Päätös on kuitenkin laadittava ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti.

Päätöstä valeostosta on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

Tietolähdetoiminta 11 § Tietolähdetoiminnan järjestäminen ja toteuttaminen

Tietolähdetoiminnan järjestämisestä päättää poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö.

Poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin päällikkö määräävät yksiköissään tietolähdetoiminnan toteuttamisesta vastaavan päällystään kuuluvan poliisimiehen.

Tietolähteen käyttäminen on kirjattava.

Keskusrikospoliisi toimii muulla kuin suojelupoliisin tehtäväalueella kansainvälisen tietolähdetoiminnan kansallisena keskuksena ja vastaa tietolähdetoiminnan kansallisesta kehittämisestä.

12 §**Tietolähteen hyväksyminen ja rekisteröinti**

Tietolähdetoiminnan toteuttamisesta vastaava päällystöön kuuluva poliisimies tekee päätöksen tietolähteen hyväksymisestä.

Tietolähteeksi hyväksytty henkilö on rekisteröitävä. Rekisteröiminen ei saa vaarantaa tietolähteen henkilöllisyyden salassa pysymistä. Tietolähteen rekisteröinnistä päättää 1 momentissa tarkoitettu poliisimies.

13 §**Tietolähteelle maksettavasta palkkiosta päättäminen**

Tietolähteelle maksettavasta palkkiosta päättää tietolähdetoiminnan toteuttamisesta vastaavan päällystöön kuuluvan poliisimiehen esimies.

Tiedonhankinnan paljastumisen estäminen**14 §****Harhauttavan tai peitellyn rekisterimerkinnän tekemisestä ja väärän asiakirjan valmistamisesta päättäminen**

Viranomaisen ylläpitämään rekisteriin tehtävän harhauttavan tai peitellyn rekisterimerkinnän tekemisestä tai viranomaisen antaman väärän asiakirjan valmistamisesta päättää keskusrikospoliisin päällikkö. Poliisilaitos tekee keskusrikospoliisin päällikölle esityksen rekisterimerkinnän tekemisestä ja asiakirjan valmistamisesta sen käsiteltäväksi kuuluvassa asiassa.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun harhauttavan tai peitellyn rekisterimerkinnän tekemisestä tai väärän asiakirjan valmistamisesta päättää sisäasiainministeriön määräämän poliisilaitoksen tai keskusrikospoliisin päällikkö taikka hänen määräämänsä päällystöön kuuluva poliisimies.

Suojelupoliisin päällikkö tekee 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen sen käsiteltäväksi kuuluvassa asiassa.

15 §**Harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen sekä väärrien asiakirjojen käyttämisen kirjaaminen ja valvonta**

Edellä 14 §:n 1—3 momentissa tarkoitetun poliisiyksikön päällikkö määrää yksikössään harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen ja väärrien asiakirjojen käyttämisestä vastaavan päällystöön kuuluvan poliisimiehen.

Edellä 14 §:n 1—3 momentissa tarkoitettujen harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen ja väärrien asiakirjojen käyttäminen on kirjattava.

Harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen ja väärrien asiakirjojen käyttämisestä päättäneen poliisiyksikön on valvottava harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen ja väärrien asiakirjojen käyttöä.

16 §**Harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen tekemisen ja oikaisemisen yleisistä periaatteista sopiminen**

Keskusrikospoliisi ja suojelupoliisi sopivat 14 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rekisterien rekisterinpitäjien kanssa harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen tekemisen sekä niiden oikaisemisen yleisistä periaatteista.

Keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja sisäasiainministeriön määräämä poliisilaitos sopivat tarvittaessa 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rekisterien rekisterinpitäjien kanssa harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen tekemisen sekä niiden oikaisemisen yleisistä periaatteista.

17 §**Luettelot harhauttavista tai peiteltyistä rekisterimerkinnöistä ja vääristä asiakirjoista sekä harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen oikaiseminen ja väärrien asiakirjojen hävittäminen**

Keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin on pidettävä luetteloa 14 §:n 1 momentissa tarkoitetuista harhauttavista tai peiteltyistä rekisterimerkinnöistä ja vääristä asiakirjoista, valvottava niiden käyttötarkoitusta sekä huolehdittava harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen oikaisemisesta ja tarpeettomiksi käyneiden

väärien asiakirjojen hävittämisestä.

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin ja sisäasiainministeriön määräämän poliisilaitoksen on pidettävä luetteloja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuista harhauttavista tai peiteltyistä rekisterimerkinnöistä ja vääristä asiakirjoista, valvottava niiden käyttötarkoitusta sekä huolehdittava harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen oikaisemisesta ja tarpeettomiksi käyneiden väärrien asiakirjojen hävittämisestä.

Erinäiset säännökset
18 §
Poliisin tiedonhankinnan valvonta

Sisäasiainministeriö ja tiedonhankintaa suorittava poliisiyksikkö valvovat tässä asetuksessa tarkoitettua poliisin tiedonhankintaa.

Sisäasiainministeriö asettaa avukseen erityisesti peitetoimintaa, valeostoa, tietolähdetoimintaa ja tiedonhankinnan paljastumisen estämistä seuraamaan ryhmän, jonka jäseniksi määrätään poliisin ylijohdon, keskusrikospoliisin, suojelupoliisin ja Helsingin poliisilaitoksen edustajat. Ryhmän jäseneksi kutsutaan oikeusministeriön nimeämä tuomioistuinelaitoksen edustaja, valtakunnansyyttäjän nimeämä syyttäjälaitoksen edustaja, Tullihallituksen nimeämä tullilaitoksen edustaja ja rajavartiolaitoksen esikunnan nimeämä rajavartiolaitoksen edustaja.

Ryhmän tehtävänä on:

- 1) toiminnan ja koulutuksen seuranta;
- 2) toiminnassa havaittujen lainsäädännön tai laillisuusvalvonnan kannalta tärkeiden seikkojen käsitteleminen ja raportointi sisäasiainministeriölle;
- 3) kehittämis ehdotusten tekeminen;
- 4) osallistuminen eduskunnan oikeusasiamiehelle poliisilain 32 a §:n 3 momentin, 33 §:n 3 momentin ja 33 a §:n 5 momentin nojalla annettavan kertomuksen valmisteluun.

19 §
Peitetoiminnasta ja valeostosta laadittavat selvitykset

Keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin on laadittava vuosittain selvitys peitetoiminnan käytöstä. Sisäasiainministeriön määräämän poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin on laadittava vuosittain selvitys valeoston käytöstä. Selvitykset on toimitettava sisäasiainministeriölle vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa selvityksessä on mainittava:

- 1) tiedonhankintaa koskevien päätösten lukumäärä;
- 2) estettävä, paljastettava tai selvitettävä rikos;
- 3) tiedonhankinnan kohteena olleiden henkilöiden lukumäärä;
- 4) asunnossa tapahtunut peitetoiminta;
- 5) toiminnan merkityksellisyys;
- 6) toiminnan yhteydessä havaitut ongelmat, kehittämistarpeet ja muut merkittävät seikat.

20 §
Harhauttavia tai peiteltyjä rekisterimerkintöjä sekä väärää asiakirjoja koskevat selvitykset

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin ja sisäasiainministeriön määräämän poliisilaitoksen on laadittava vuosittain selvitys harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen tekemisestä ja väärrien asiakirjojen

valmistamisesta. Rekisterimerkintöjen ja asiakirjojen käyttämisestä päättäneen poliisiyksikön on laadittava vuosittain selvitys rekisterimerkintöjen ja asiakirjojen käyttämisestä. Selvitykset on toimitettava sisäasiainministeriölle vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa selvityksessä on mainittava:

- 1) harhauttavien tai peiteltyjen rekisterimerkintöjen ja väärin asiakirjojen määrä ja laji tiedonhankintamenetelmittäin;
- 2) toiminnan yhteydessä havaitut ongelmat, kehittämistarpeet ja muut merkittävät seikat.

21 §

Tietolähdetoimintaa koskevat selvitykset

Poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin on laadittava vuosittain selvitys tietolähdetoiminnasta. Selvitykset on toimitettava sisäasiainministeriölle vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa selvityksessä on mainittava:

- 1) tietolähteen rekisteröintiä koskevien päätösten lukumäärä;
- 2) toiminnan merkityksellisyys;
- 3) toiminnan yhteydessä havaitut ongelmat, kehittämistarpeet ja muut merkittävät seikat.

Voimaantulo

22 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2008.

Tällä asetuksella kumotaan peitetöiminnan ja valeoston järjestämisestä sekä valvonnasta 7 päivänä kesäkuuta 2001 annettu sisäasiainministeriön asetus (499/2001).

Helsingissä 25 päivänä maaliskuuta 2008

Sisäasiainministeri
Anne Holmlund

Ylitarkastaja
Keijo Suuripää